

Eigen-Wijs

*Een trimestriële uitgave van
VoNAC vzw, pedagogische
begeleidingsdienst &
navormingscentrum
van VOOP vzw – Vlaams
Onderwijs OverlegPlatform*

*Jaargang 13 Nummer 38
Februari 2014*

VoNAC

Pedagogische
Begeleidingsdienst &
Navormingscentrum vzw

p/a Vrije Universiteit
Brussel/IDLO lokaal 3B204
Pleinlaan 2 1050 Brussel

013 30 68 12
0486 031 131
fax 02 629 36 36
www.voop.be
johan.royeaerd@telenet.be

Beste lezers

Voor jullie ligt het tweede nummer voor dit schooljaar van Eigen-Wijs, de digitale nieuwsbrief van VoNAC. In deze week van Valentijn vindt de 'Week van de lentekriebels' plaats, een initiatief van Sensoa. Seksuele integriteit krijgt terecht veel aandacht momenteel en de engagementsverklaring die OKO hieromtrent mee ondertekende staat in dit nummer eveneens centraal. Jullie vinden een bijdrage over de nascholingen die worden aangereikt over het vlaggensysteem en over het raamwerk.

Ook de lerarenopleiding is niet uit de actualiteit weg te denken. Daarom een bijdrage over het grote belang van aanvangsbegeleiding om het uitstappen van nieuwe leerkrachten te beperken.

Tevens vinden jullie een artikel over het project ASS & Competentieontwikkeling: extra begeleiding en ondersteuning die aan onze scholen kan worden aangeboden via dit initiatief.

Tenslotte, en daar beginnen we dit keer mee, treffen jullie een bijdrage aan over de opstart van TKO, oftewel tweede kans onderwijs, in de Brusselse rand. Ons CVO Vilvoorde is hier voortrekker.

Voor het volgend nummer van Eigen-Wijs
zijn teksten, artikeltjes en illustraties
welkom tegen 30 april 2014 bij
johan.royeaerd@telenet.be

TKO uit de startblokken in Halle-Vilvoorde

Het tweedekansonderwijs in de regio Halle-Vilvoorde kent een recente start. Onder impuls van het decreet volwassenenonderwijs (2007) en de verschillende beleidsnota's die intussen de revue passeerden, is een aanzet gegeven om ook in Halle-Vilvoorde meer aandacht te hebben voor kwalificerend onderwijs.

Voor de regio Halle-Vilvoorde betekende het de start van een inhaalbeweging. Om deze zo sterk mogelijk in te zetten, is eerst een onderzoek gevoerd naar de leerbehoeften. De jaargemiddelden over de vroegtijdige schoolverlaters zijn exemplarisch:

België	2000	2006	2010	2011	2012
Totaal	13,8%	12,6%	11,9%	12,3%	12,0%
Mannen	16,5%	15,1%	13,8%	14,9%	14,4%
Vrouwen	11,0%	10,0%	10,0%	9,7%	9,5%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	2000	2006	2010	2011	2012
Totaal	20,7%	19,3%	18,4%	18,9%	20,1%
Mannen	25,2%	22,1%	20,4%	21,3%	24,1%
Vrouwen	16,1%	16,7%	16,5%	16,8%	16,3%
Vlaams Gewest	2000	2006	2010	2011	2012
Totaal	11,6%	10,0%	9,6%	9,6%	8,7%
Mannen	13,9%	11,9%	11,4%	12,1%	10,5%
Vrouwen	9,2%	8,1%	7,7%	7,0%	6,8%

De cijfers zijn steeds jaargemiddelden. Definitie "Vroegtijdige schoolverlaters": het percentage personen met een leeftijd van 18 tot 24 jaar dat geen diploma hoger secundair onderwijs heeft behaald en geen enkele vorm van onderwijs of vorming meer volgt.

Bron: www.statbel.fgov.be

Personen in schoolvakantie worden niet als vroegtijdige schoolverlater beschouwd.

Daarnaast zijn er natuurlijk nog andere elementen die een belangrijke rol spelen: de maatschappelijke meerwaarde van een diploma secundair onderwijs, de vraag van de arbeidsmarkt naar goed geschoolde werknemers en de grootstedelijke context van Brussel die uitzwermt naar de Noordrand. Recent vestigden de media andermaal de aandacht op de causaliteit tussen de Brusselse werkloosheidscijfers bij jongeren en hun scholingsniveau. Als het in Brussel regent, dan druppelt het in Vilvoorde...

De beleidsmatige uitdaging is intussen aangegaan en gradueel wordt in Halle-Vilvoorde een opleidingsaanbod ontwikkeld dat voorziet in opleidingskansen voor ongekwalificeerde of anders gekwalificeerde cursisten. Dit trachten we te realiseren in een partnership met de verschillende Centra voor Volwassenenonderwijs, het Centrum voor Basiseducatie en de VDAB. Ondertussen is in januari het vierde traject van start gegaan.

In december 2013 studeerden 9 cursisten af als 'Toeristisch receptionist'. In januari 2014 startte een nieuwe groep met de opleiding 'Transport en Logistiek medewerker'. Naast deze twee geïntegreerde trajecten, worden modules

'Aanvullende Algemene Vorming' aangeboden in het CVO Vilvoorde en volgen de cursisten verspreid over de regio hun beroepsopleiding (zorgkundige, begeleider in de kinderopvang, webontwikkelaar, secretariaatsmedewerker, toeristisch receptionist en binnenkort ook multimedia operator).

In de toekomst willen we deze samenwerking graag uitbreiden met instellingen uit het leerplichtonderwijs, de lokale overheden, de sociaal economische sector,...

Gediplomeerde cursisten 'Toeristisch receptionist' met een delegatie van de leerkrachten en directies

Onderwijs creëert kansen; tweedekansonderwijs creëert kansen voor een extra fragiele groep. Via onderwijs worden duurzame stappen gezet in de richting van een andere toekomst. Een toekomst met meer tewerkstellingskansen, maar ook met meer eigenwaarde.

Na het conceptuele werk heb ik ook zelf gekozen om les te geven in het Tweedekansonderwijs en doceer ik het vak 'Maatschappij Cultuur en Samenwerking'. Iedere week zie ik hoe mensen die om een of andere reden plots ergens vast zaten, weer een stapje of een stap vooruit zetten. Dit is de mooiste job ter wereld...

Klasbezoek aan de redactie van Het Laatste Nieuws

Liv Geeraert – In / CVO Vilvoorde

De auteur was tot vorig jaar coördinator van het consortium 'In' en combineert nu een deeltijdse lesopdracht in de opleiding 'Aanvullende Algemene Vorming' aan het CVO Vilvoorde en een deeltijdse staffunctie in het consortium 'In'. Je kan haar contacteren via liv.geeraert@cvovilvoorde.be

Het project ASS & competentieontwikkeling

Iedereen zal inmiddels bekend zijn met het VN-Verdrag voor personen met een beperking. Ook voor onderwijs heeft dit verdrag verregaande consequenties. Zo vraagt het om in principe vrijwel enkel inclusief onderwijs te propageren voor jongeren met een beperking. Niet zo eenvoudig om in de praktijk te brengen. Extra ondersteuning is daarbij een onmisbare voorwaarde. Zeker voor kinderen en jongeren met autisme, of ze nu school lopen in het buitengewoon of in het gewoon onderwijs.

De minister van onderwijs voorziet reeds een tweetal jaar extra ondersteuning op dit vlak. Vanaf dit schooljaar is het contingent gedetacheerde leerkrachten aanzienlijk vergroot. Ook OKO, het samenwerkingsverband tussen de vier kleine onderwijsverstrekkers waar VOOP mee deel van uitmaakt, krijgt ondersteuning. Franky Luca, halftijds werkzaam in ons BuSO Wagenschot, zorgt voortaan halftijds voor ondersteuning van leerkrachten in het buitengewoon onderwijs en voor competentieontwikkeling bij hen die in het gewoon onderwijs met kinderen en jongeren met autisme spectrum stoornissen (ASS) te maken krijgen. Franky geeft een voorzet hoe met deze leerlingen aan de slag te gaan.

Autisme

Over autisme is inmiddels veel geschreven. Ook in de meeste pedagogische opleidingen wordt het aangehaald. Maar toch blijft het voor velen van ons een mysterie. Is het dat vreemde dat ons wat afschrikt, dat ongrijpbare?

In het volgend stukje wil ik een kort en toch duidelijk beeld geven over autisme. Een stukje theorie uit de praktijk. Als slot verwijs ik graag naar de ondersteuning die wij vanuit de begeleidingsdienst jullie willen en kunnen bieden om zo een anti-vriendelijke omgeving uit te bouwen op school.

Een stukje praktische theorie

Autisme is een vorm van 'zijn'. Men kiest daar niet voor. Wetenschappers

benoemen autisme als een pervasieve ontwikkelingsstoornis. Een levenslange stoornis waar nog geen medicijn voor bestaat en die impact heeft op alle levensgebieden. De stoornis uit zich vooral in de sociale interactie, de communicatie en de verbeelding. Maar, in veel gevallen, zien we ook een achterstand in de ontwikkeling van de motoriek, het spel. Dat dit alles niet bevorderlijk is voor een positief zelfbeeld hoeft geen betoog.

Wetenschappers gaan ervan uit dat het een afwijking is in de genen die zich reeds manifesteert in de eerste levensjaren. Deze afwijking zorgt voor problemen in de ontwikkeling van de hersenen. De 'verbindingen' worden anders gelegd dan bij doorsnee mensen.

Dit zorgt er dan op zijn beurt voor dat de 'subjectieve ervaring' van wat er gebeurt anders wordt opgenomen en verwerkt. Er wordt dan vanuit dit 'anders' waarnemen gereageerd. Soms op een andere manier dan dat wij dat zouden wensen. Ongewenst gedrag, zeg maar.

*Autisme
in begrijpelijke taal*

Wij begrijpen mensen met autisme soms niet goed. Maar mensen met autisme begrijpen ook niet altijd waarom wij op een bepaalde manier reageren. Ze vinden onze manier van reageren vaak vreemd.

Een ander veel voorkomend probleem is het niet kunnen filteren van 'random' gegevens. Alle prikkels worden met dezelfde intensiteit ervaren. Stel je eens voor dat je nu, terwijl je deze tekst leest, ook alle omgevingsgeluiden hoort. Niet alleen je stereo met rustige muziek, maar ook de voorbijrazende auto, de druppende kraan en je eigen ademhaling... Al die prikkels tezelfdertijd maakt dat je een gevoel krijgt alsof alles één grote chaos dreigt te worden, waarbij je niet meer weet waar je aandacht op te richten. Dit is wat je ervaart als je les geeft aan leerlingen met ASS. Je vraagt aandacht aan iemand die niet altijd in staat is om deze te geven.

Wat minder bekend is het fenomeen van de onderprikkeling. Sommige mensen met autisme reageren niet op belangrijke prikkels. Zo zijn er voorbeelden van jongeren die bij vriestemperatuur buiten lopen in t-shirt en geen kou hebben, maar wel kans lopen een longontsteking op te doen.

Die mix van 'anders zijn' zorgt ervoor dat het ineens teveel kan zijn en dat er, zoals hierboven wordt aangegeven, gereageerd wordt met ongepast gedrag. Veelal reageren we als opvoeders en leerkrachten direct op dit gedrag. Ook wij zijn geconditioneerd door het stimuli-respons effect.

Te vaak en te snel antwoorden wij dan met sanctioneren of met afwijzing: negatief gedrag moet toch gestopt worden, of niet? Dit kan snel leiden tot een nog heviger uitbarsting. Als je niet begrijpt waarom je een sanctie krijgt komt deze over als onrechtvaardig...

Vandaar mijn oproep tot wat meer 'ijsberg-denken'. Het gedrag is enkel het zichtbaar topje. Dit willen bestrijden kan leiden tot een veel ernstiger aanvaring met het onderliggend gedeelte, met het stuwend gedeelte. Ook voor leerkrachten en leerlingbegeleiders is het wenselijk om zelf een stop in te bouwen. Jezelf de tijd geven om na te gaan wat er zich afspeelt. Om na te denken wat je actie zal zijn en waarom. Om niet te reageren vanuit onmacht.

Zeker geen sinecure als je voor een volle klas staat. Anderzijds ben ik niet tegen een 'sanctionering' bij grensoverschrijdend gedrag als er vooraf op een anti-vriendelijke manier grenzen zijn gesteld en niet enkel met een verwijzing naar het schoolreglement. Maar het is en blijft moeilijk. Ook wij als leerkrachten hebben wel eens last van starheid en vinden empathisch reageren soms een vrijwel onmogelijke opdracht.

Wat biedt VONAC?

Als pedagogisch begeleider weet ik hoe complex het probleem van begeleiden van kinderen en jongeren met ASS kan zijn. Hoe zwaar en energievretend lesgeven kan zijn. Temeer omdat we vaak onvoldoende begrijpen waarom de jongere zo bizar en soms zo afwijzend en agressief reageert.

Het is de bedoeling van dit ondersteuningsproject om scholen, leerkrachten en begeleiders te informeren en hen vaardigheden aan te leren om op een anti-vriendelijke manier te leren omgaan met deze boeiende jongeren. Dit kan door begeleiding in schoolverband of voor specifieke klassen of groepen. Ook individuele begeleiding van leerkrachten of andere medewerkers is mogelijk. Deze vorm van begeleiding is vanuit het project voornamelijk voorzien voor het buitengewoon onderwijs, zowel voor basis als voor secundair.

Voor het gewoon onderwijs (BaO en SO) wil het project vooral inzetten op het ondersteunen van leerkrachten en leerlingenbegeleiders in het ontwikkelen van competenties om beter te leren omgaan met leerlingen met autisme spectrum stoornissen. Hiertoe wordt ook samengewerkt met de begeleidingsdiensten van de grote scholenkoepels.

Daarnaast organiseert VONAC ook opleidingen. Dit zullen enerzijds algemeen vormende opleidingen omtrent ASS zijn, anderzijds meer specifieke vormingen gericht op deelfacetten. Deze opleidingen zullen gespreid in de tijd worden aangeboden. Het project loopt inderdaad zowel dit schooljaar als volgend schooljaar.

Bij de begeleiding vertrek ik niet van een confectieprogramma maar wil ik effectief oplossingen zoeken voor jouw school, klas of leerkracht, oplossingen die werken.

Voor meer info aarzel niet mij te contacteren via frankyluca@hotmail.com

Aanvangsbegeleiding

Een noodzaak om de uitstroom van startende leerkrachten te beperken

In het januarinummer van Klasse kon je er niet naast kijken: 'Starters zoeken steun'. Deze niet mis te verstane titel geeft ons te kennen dat er dringend nood is aan begeleiding voor startende leerkrachten.

De cijfers liegen er niet om en doen ons beseffen dat een startende leerkracht het verdomd moeilijk heeft. Ongeveer 25 procent van de jonge starters geeft op binnen de 5 jaar. Aangezien de leerkrachten niet dik gezaaid zijn, moeten we zorg dragen voor onze pas afgestudeerden.

Wat zijn de bekommernissen van een beginnende leerkracht:

- Taakbekommernissen: de uitvoering van de taak
- Leerlingbekommernissen: gevolgen van mijn onderwijsgedrag op anderen
- Zelfbekommernissen: gevolgen voor henzelf

Vijf argumenten voor aanvangsbegeleiding

Elke mens heeft behoefte aan waardering. Bij individuele leerkrachtenbegeleiding is die feedback gericht op het 'verder' komen in je werk als leraar.

De startende leraar heeft wel zijn of haar diploma, maar moet het op de klasvloer eigenlijk allemaal nog leren. Voor een goed verloop van het ontwikkelingsproces is regelmatige reflectie nodig. Tijdens die systematische reflectiemomenten kunnen leraren leren uit hun opgedane ervaringen zodanig dat ze zekerder worden in hun functioneren.

De behoefte om te praten over de manier van onderwijzen, de ideeën die ontwikkeld worden, de successen die behaald worden of de teleurstellingen die ze ondervinden zijn onderwerpen die startende leraren bezighouden en waarover ze hun collega's en directie willen informeren.

Begeleiding vanuit het oogpunt van 'professionalisering' laat toe om na te gaan of de investeringen in de klas voldoende rendement opleveren.

Het team is een belangrijke factor in de organisatie. Het brengt vernieuwingen op gang maar de individuele leraar mag hierbij niet uit het oog verloren worden. Daarom moeten ook beginnende leraren daadwerkelijk betrokken worden bij het schoolteam.

Wij staan achter je...

Jij mag groeien!

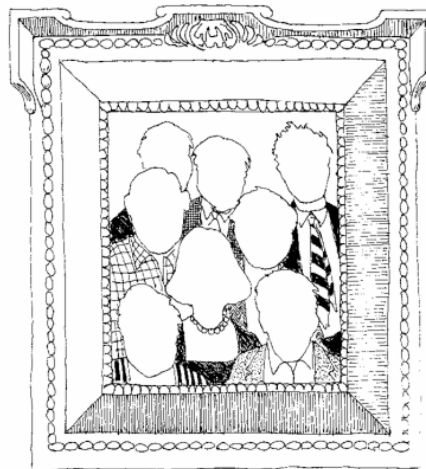
We onthalen je goed!

Jij krijgt een...

We begeleiden je op maat!

Ons team steunt je!

Jouw gedacht telt!

Jij kan ONS iets leren!

Je krijgt een mentor!

...haalbare opdracht!

Jij kan op ons rekenen!

Jij wordt eerlijk beoordeeld!

Jij verdient onze tijd!

**Misschien kunnen we niet elk punt hierboven
even sterk maken, we maken er wel werk van...**

Engagementen voor startende leerkrachten, uit Klasse, januari 2014

Hoe pak je als school je aanvangsbegeleiding aan? Is er een grote in- en uitstroom van leerkrachten? Wat zijn de noden van je school? Is er een visie/een beleid?

Misschien toch wel belangrijke vragen om even bij stil te staan?
Tenslotte maken je leerkrachten samen met de leerlingen je school.

Lies Pycke – liesbet.pycke@telenet.be
30 januari 2014

Noteer alvast

*Volgende VOOP Teamdag
Donderdag 16 oktober 2014*

Ideeën voor plaats of thema? Geef ze door!

*Volgende ALGEMENE VERGADERINGEN
VOOP & VONAC
vrijdag 13 juni 2014
BuSO Wagenschot te Eke*

Meer info volgt later via een aparte VONAC-Info

Seksuele integriteit op school

Op 29 februari 2012 ondertekende OKO mee de engagementsverklaring ter bescherming van de seksuele integriteit van de minderjarige in het onderwijs. Om uitvoering te geven aan deze intentieverklaring heeft een opvolggroep, in samenwerking met Sensoa & Child Focus, een opleiding uitgewerkt voor scholen. En met de 'Week van de lentekriebels' die zich net nu aandient is dit meteen een goede gelegenheid om dit alles even in de verf te zetten.

Het was één van de uitlopers van de engagementsverklaring: de minister van onderwijs verbond zich ertoe een training-voor-trainers op te zetten die moest toelaten om 16 begeleiders op te leiden, die scholen zouden kunnen ondersteunen bij het uitwerken van een beleid op vlak van seksuele integriteit van jongeren. De koepels, de ouderverenigingen en de CLB's vaardigden elk hun mensen af en in de loop van de voorbije maanden is hard gewerkt om deze opleiding klaar te stomen en te laten plaats grijpen.

Voor OKO, het samenwerkingsverband tussen de vier kleine onderwijskoepels, volgde ikzelf deze opleiding. Ze bevat twee grote luiken: het vlaggensysteem en het raamwerk.

Het vlaggensysteem heeft tot doel een werkbaar instrument aan te reiken om situaties van (mogelijk) grensoverschrijdend gedrag op vlak van seksualiteit op een niet bedreigende manier bespreekbaar te maken. Het werkt met een set van tekeningen, die specifiek voor de onderwijscontext werden aangepast. Elke tekening geeft een situatie weer, waarin gekeken wordt of deze geen problemen opwerpt (groene vlag), mogelijk voor problemen kan zorgen (gele vlag) of duidelijk grensoverschrijdend gedrag stelt (rode vlag). Het is boeiend deze oefening te koppelen aan de eigen schoolcultuur. Inderdaad zijn sommige scholen of instellingen erg tolerant,

waar andere misschien te streng zijn? Het schept een klimaat waarin kan gekeken worden naar de schoolinterne afspraken, hoe er mee wordt omgegaan en waar aanpassingen zich opdringen.

Het raamwerk heeft tot doel de school een reeks instrumenten aan te reiken, die bruikbaar zijn bij het uitwerken van een eigen beleid op vlak van seksuele integriteit. Het raamwerk bevat tal van aparte deeltjes, die telkens één aspect nader belichten. Het biedt een heel praktische kapstok om samen aan de slag te gaan met beleidsvoering op dit vlak. Het raamwerk is trouwens volledig omgewerkt naar de onderwijscontext toe en wordt in een nieuwe uitgave in boekvorm ter beschikking gesteld. Het is zopas van de pers gerold en wordt eerstdaags voorgesteld. In het kader van de engagementsverklaring komt er trouwens op 11 maart ook nog een studievoormiddag in Brussel: meer info daaromtrent volgt later via een VONAC-Info.

Vanuit OKO wordt vooreerst voorzien in een opleiding voor de mensen die binnen de vier kleine begeleidingsdiensten met dit onderwerp werken. In overleg zal daar gekeken worden hoe de vele informatie die ter beschikking is verder kan doorvertaald worden naar de scholen. De eigen PBD's van de kleine koepels nemen dit vervolgens zelf verder op.

Binnen VOOP zullen we vervolgens zelf ook nagaan wat de meest efficiënte en effectieve manier is om met dit alles verder te gaan. Alvast wordt voorzien in opleidingen die vrij toegankelijk zullen zijn. Enerzijds zal dit een navorming betreffen omtrent het werken met het vlaggensysteem, anderzijds een vorming die ondersteunt op vlak van het uitwerken van een beleid omtrent seksuele integriteit. Beide nascholingen kunnen ook schoolintern aangeboden worden. Ze zullen daarbij nauw aansluiten bij de expertise die er op school reeds is en bij het beleid dat reeds is uitgewerkt, bv. op vlak van gezondheid of relationele en seksuele vorming (RSV-beleid). Meer informatie hieromtrent zal later via de VONAC-Info's worden rond gemaaid of je kan nu reeds bij VONAC een aanvraag voor ondersteuning indienen. Zoals ook andere ondersteuning is deze eveneens gratis voor de scholen van VOOP.

In deze week van Valentijn is er ook jaarlijks de 'Week van de lentekriebels'. Voor het eerst werkt ook VOOP actief mee aan dit initiatief. Sensoa legt dit jaar de klemtoon op de vele manieren van contraceptiva. Met een leuke folder in de vorm van een smart phone worden deze allemaal opgelijst: elk middel verschijnt als een 'app' op de smart phone. Er is tevens een affiche beschikbaar die alle info nog eens bijeen brengt. Op de website www.allesoverseks.be vind je voorts alle informatie nog 'ns bij mekaar gebracht.

Elke school heeft dit alles reeds rechtstreeks ontvangen maar via VONAC kunnen nog extra exemplaren worden aangevraagd. Het zijn zonder twijfel heel handige, bijzonder bruikbare en dan ook nog erg leuke kleinoden die voor SO en voor derde graad BaO hun dienst zeker zullen bewijzen.

Voor meer info of vragen kan je terecht bij johan.royeaerd@telenet.be.

VONAC: wie is wie

- ☑ *Johan Royeaerd* (johan.royeaerd@telenet.be), 013 30 68 12 - 0486 031 131
coördinator
pedagogisch adviseur strategie & beleid (alle scholen) en pedagogisch-didactisch CVO
coördinatie interne werking VONAC & vertegenwoordigingen via OKO
Schoolstraat 3 – 3540 Herk-de-Stad
- ☑ *Lies Pycke* (liesbet.pycke@telenet.be), 0476 569 169
pedagogisch adviseur pedagogisch-didactisch BaO + BuBaO + BuSO + SO
Pastoor Goetschalckxstraat 52 - 2180 Ekeren
- ☑ *Franky Luca* (frankyluca@hotmail.com), 09 280 89 60 - 0494 625 913
pedagogisch begeleider ASS + competentieontwikkeling
p/a BuSO Wagenschot - Steenweg 2 - 9810 Eke
- ☑ *Katty Elias* ([kelias@vub.ac.be](mailto:k Elias@vub.ac.be)), 02 629 24 50
penningmeester
- ☑ *Jeanine Billens* (jeanine.billens@cvo-bec.net), 02 629 24 51 – 0478 46 43 69
ondervoorzitter
- ☑ *Christine Marius* en *Hans Weyns* (christine.marius@gmail.com – hans.weyns@gmail.com),
0486 62 51 19 resp. 0499 37 71 76, vrijwillige medewerkers

Abonnement

Een abonnement op Eigen-Wijs is gratis en kan op eenvoudig verzoek verkregen worden. Geef daartoe een seintje aan Johan Royeaerd: johan.royeaerd@telenet.be.
Adres : VONAC vzw - p/a VUB/IDLO, lokaal 3B204 - Pleinlaan 2, 1050 Brussel

Colofon

- Eigen-Wijs verschijnt trimestrieel: oktober, februari en mei
- Redactie: Johan Royeaerd
- Werkten mee: Lies Pycke, Liv Geeraert, Franky Luca, Johan Royeaerd
- Bijdragen voor volgend nummer: graag tegen 30-04-2014 bezorgen aan Johan Royeaerd
- Verantwoordelijk uitgever: Johan Royeaerd, Schoolstraat 3, 3540 Herk-de-Stad,
johan.royeaerd@telenet.be

📄 VONAC vzw is gevestigd op het volgende adres:
VUB-IDLO – lokaal 3B204
Pleinlaan 2 - 1050 Brussel

📄 Meer informatie (o.a. vorige nieuwsbrieven) vind je op onze website: www.VOOP.be.

🗑 Uitschrijven: wil je deze nieuwsbrief liever niet meer ontvangen: geef dan een seintje aan:
johan.royeaerd@telenet.be.